

Оморова Г.С., Пазылов Н.А.

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН КҮЧҮНДӨГҮ МЫЙЗАМДАРЫНЫН
УЧУРДАГЫ КӨЙГӨЙЛӨРҮН ЭСКЕ АЛУУ МЕНЕН НОТАРИАЛДЫК
ИШМЕРДҮҮЛҮКТӨГҮ САНАРИПТЕШТИРҮҮНҮН АЗЫРКЫ АБАЛЫ**

Оморова Г.С., Пазылов Н.А.

**СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ ЦИФРОВИЗАЦИИ В НОТАРИАЛЬНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С УЧЕТОМ НЫНЕШНИХ ПРОБЛЕМ ДЕЙСТВУЮЩЕГО
ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ**

G. Omorova, N. Pazylov

**THE CURRENT STATE OF DIGITALIZATION IN NOTARY
ACTIVITY, TAKING INTO ACCOUNT THE CURRENT PROBLEMS
OF THE CURRENT LEGISLATION OF THE KYRGYZ REPUBLIC**

УДК: 347.961:004

Бул макалада нотариалдык ишмердүүлүккө акыркы жылылардагы жетишкендиктерди чагылдыруу боюнча санариптик технологияларды киргизүүдө олуттуу таасирин тийгизүү боюнча айрым маселелер каралган. Изилдөөнүн максаты болуп заманбап нотариаттын активдүү моделин акырындык менен өнүктүрүү зарылдыгында, жарандык укуктук мамилелердин катышуучуларына кепилденген ар тараптуу жардам көрсөтүү максатында нотариалдык иш-аракеттерге жаңы санариптик технологияларды киргизүүнүн артыкчылыгын жана чектөөлөрүн изилдөөлөр саналат. Нотариат дайыма өркүндөп, өз ишмердүүлүгүнө санариптик технологияларды киргизүү менен нотариалдык иш-аракеттердин процесстерин автоматташтыра тургандыгы маанилүү, нотариаттын иш-аракетинин өзгөрүшүндө жаңы тенденциялар байкалууда. Бул нотариустардын ишинде бир катар көйгөйлөрдүн болушуна жана азыркы учурда бүтүндөй нотариалдык багыттын өнүгүшүнө байланыштуу нотариус көрсөткөн кызматтарды санариптештирүүгө жана электрондук жүгүртүүгө тиешелүү өзгөртүүлөр иштелип чыгып, кароого киргизилүүдө. Санариптик кызматтар документтерди тариздөөнүн жол-жоболорун кыйла жөнөкөйлөтүп, адамдарга жана юридикалык жактарга ошондой эле бизнеске жаңы деңгээлдеги ыңгайлуулукту, ыкчамдыкты жана коопсуздукту камсыз кылат. Бул изилдөөнүн натыйжалары бул изилдөө багытын өнүктүрүүгө кызыкдар болгон адамдар үчүн илимий, ошондой эле практикалык иште колдонулушу мүмкүн. Изилдөө методдору. Изилдөөнүн методологиялык негизин философиялык, жалпы илимий жана атайын-юридикалык методдор түзөт.

Негизги сөздөр: нотариат, электрондук форма, бирдиктүү нотариат, маалымат тутуму, нотариалдык ишмердүүлүк, электрондук нотариат, укуктук макамы.

В данной статье рассматриваются некоторые вопросы по активному влиянию на нотариальную деятельность внедрение цифровых технологий и достижения последних лет. Целью исследования является изучение преимуществ и ограничений внедрения новых цифровых технологий в нотариальную деятельность с целью оказания гарантированной всесторонней помощи участникам гражданских правоотношений по мере необходимости постепенного развития активной модели современного нотариата. Это связано с наличием ряда проблем в работе нотариусов и развитием в настоящее время нотариального направления в целом: разрабатываются и вносятся на рассмотрение изменения, касающиеся цифровизации и электронного обращения услуг, оказываемых нотариусом. Цифровые сервисы значительно упрощают процедуры оформления

документов, предоставляя физическим и юридическим лицам, а также бизнесу новый уровень удобства, гибкости и безопасности. Результаты этого исследования могут быть использованы как в научной, так и в практической работе для лиц, заинтересованных в развитии данного исследовательского направления. Методы исследования. Методологическую основу исследования составляют философский, общенаучный и специально-юридические методы.

Ключевые слова: нотариат, электронная форма, единый нотариат, информационная система, нотариальная деятельность, электронный нотариат, правовой статус.

This article discusses some issues on the active influence of the introduction of digital technologies and achievements of recent years on notary activity. The purpose of the study is to study the advantages and limitations of the introduction of new digital technologies in notary activity in order to provide guaranteed comprehensive assistance to participants in civil legal relations as necessary for the gradual development of an active model of a modern notary. This is due to the presence of a number of problems in the work of notaries and the current development of the notarial field as a whole: changes concerning digitalization and electronic circulation of services provided by a notary are being developed and submitted for consideration. Digital services significantly simplify document processing procedures, providing individuals and legal entities, as well as enterprises with a new level of convenience, flexibility and security. The results of this research can be used both in scientific and practical work for persons interested in the development of this research area. Research methods. The methodological basis of the research consists of philosophical, general scientific and special legal methods.

Key words: notary, electronic form, unified notary, information system, notary activity, electronic notary, legal status.

Азыркы учурда санариптештирүү негизинен жаңы реестрлерди, эсепке алуу системаларын, маалыматтар базаларын, жарандар менен аралыктан өз ара аракеттенүү сервистерин түзүү сыяктуу мамлекеттик маалыматтык кызмат көрсөтүүлөрдү кеңейтүүгө байланыштуу, ушул макалада Кыргыз Республикасындагы Нотариат ишмердүүлүгүндөгү маалымат технологияларын колдонуу жана анын негизги көйгөйлөрүн карап өтөбүз.

Норберт Винер айткандай информатиканын кылымы деп болжолдоп келе жаткан кылым, адамзаттын маалыматтык коомго өтүүдөгү - акыркы кылым [1].

Квентин Массис тарабынан сүрөттөлгөн түрмөктөрдүн фонунда калем жана пергамент менен колдорунда кадыр-барктуу адамдын түрүндөгү нотариустун образы өткөн мезгилге чейин кеткен. Азыркы коомдо нотариустун ишинин архаикалык ыкмалары тездик менен алга карай умтулуп жаткан граждандык оборотко туруштук бере албай калды. Нотариус анын катышуучуларынын алдыга койгон максаттарына жетүү үчүн «тормоз» болбостон, укуктук коомдун прогрессивдүү өнүгүшүнүн «жетекчиси», «мотор» болушу керек.

Нотариустар, балким, укуктук системасында маалыматтык технологияларды киргизүүгө жеткен акыркылардын биридир, анткени нотариалдык аракеттердин көбү кагаздагы түпнускаларды изилдөөнү талап кылат.

Акыркы жылдары маалыматтык технологиялар жигердүү өнүгүп, акырындык менен юридикалык жана нотариалдык иш чөйрөсүнө киргизилүүдө. Нотариустун негизги максаты - ар кандай укуктук жана техникалык каражаттарды, анын ичинде заманбап технологияларды колдонуу менен жарандык жүгүртүүнү укуктук камсыздоо болуп эсептелинет [2, 133-б.].

Азыркы учурда, электрондук коммерция жаатында мамилелерди жөнгө салуунун укуктук негизи Кыргыз Республикасынын Конституциясы, Жарандык кодекс, Нотариат жөнүндөгү мыйзам, «Керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо жөнүндө», «Жарнама жөнүндө», «Электрондук кол тамга жөнүндө», «Электрондук башкаруу жөнүндө», «Жеке мүнөздөгү маалымат жөнүндө», «Төлөм системасы жөнүндө», «Автордук укук жана чектеш укуктар жөнүндө» КР Мыйзамдары ж.б. болуп саналат.

Нотариус сот адилеттигинин институту катары талашсыз ыйгарым укуктарынын чөйрөсүндө гана иш алып барган нотариустар тарабынан мыйзам боюнча белгиленген нотариалдык аракеттерди жасоо менен мамлекеттин атынан жарандардын жана юридикалык жактардын укуктарын жана мыйзамдуу кызыкчылыктарын коргоону камсыз кылат [3].

Жарандык жүгүртүүнүн “электрондук компонентинин” көбөйүшү Эл аралык нотариалдык укукта электрондук технологияларды колдонуу зарылдыгын жаратууда. МСНдин (Meaning **Microsoft Network**) Туруктуу кеңеши нотариалдык иш-аракеттердин эл аралык жүгүртүүсүнө айрым нотариалдык бланктарды стандартташтыруу, аларды өткөрүү үчүн пайдалануу, ошондой эле акыркы техникалык каражаттарды (электрондук кол тамга, алынбаган сыя, голограммалар), алар өз убагында алмаштыруу же жасалмалоо коркунучун азайтууга жардам берет. 2003-жылдан бери МСН(Meaning **Microsoft Network**), информатика жана жаңы технологиялар боюнча комиссиянын конкреттүү алкагында мамлекеттердин электрондук нотариалдык колтамгасын күбөлөндүрүүнүн укуктук механизмдерин түзүү боюнча иштер улантылууда.

Бул маалымат базасы төмөнкү маалыматтарды камтышы керек:

- ✓ мамлекеттин (региондун) бардык нотариустары жөнүндө маалыматтар: компетенция, координаттар, кызматка дайындоо убактысы, бардык ыйгарым укуктар аяктаган мезгил, пайдалуу деп эсептелген башка маалыматтар;

- ✓ нотариалдык аракеттерге жана аларды өлкөдө мыйзамдаштырууга жана ал тарабынан ратификацияланган конвенцияларга байланыштуу талаптар;

- ✓ нотариустар тарабынан нотариалдык документтерди бурмалоону болтурбоо максатында колдонулган техникалык каражаттар (суу белгиси бар кагаздар, мөөрлөрдүн үлгүлөрү, уюмдун нотариалдык аракеттерин чет өлкөгө өткөрүүгө байланышкан ар кандай маалыматтар).

Мындан улам кайсы бир адистин жана кайсы бир бөлүмдүн ишин маалыматтык-коммуникациялык технологияларсыз элестетүү мүмкүн эмес. Бул нотариустарга да тиешелүү.

Нотариалдык иш-аракеттерди санариптештирүү жөнүндө сөз кылуудан мурда “электрондук нотариус” термини эмнени билдирерин түшүнүү зарыл. В.В. Яковдун пикири боюнча, «электрондук нотариус» – бул юридикалык мааниге ээ маалыматтарды жыйноо, берүү жана сактоо, ошондой эле нотариалдык иш-аракеттерди жасоо жана мамлекеттик бийлик органдары менен жалпыга ачык маалыматтык-телекоммуникациялык тармактарды жана электрондук цифралык нотариустун колу мене байланыштарды пайдалануу менен өз ара аракеттенүү боюнча иш-аракеттердин жыйындысы [4, 97-б.]. Ошондой эле бул термин илимий жана окуу адабияттарында 2019-ж. тарта пайда боло баштаган. Бул нотариалдык иш-аракеттерге маалыматтык технологияларды киргизүүнүн башталышы менен дал келет.

Кыргызстанда жыл сайын каттоо органдарына документтерди нотариус аркылуу электрондук түрдө берүү талабы өсүп жатат, анткени бул эң ыңгайлуу жана эффективдүү жол. Иштин бул форматынын натыйжалуулугу COVID-19дун жайылышын алдын алуу максатында 2020-жыл бою белгилүү бир чектөөлөр киргизилген коронавирустук пандемия учурунда айкын тастыкталды. Нотариустардын укуктук статусунун негизги аспектиси анын жоопкерчилиги каралат [5]. Өз ишинде нотариустар жоопкерчиликтүү карап ар кандай маалыматтык технологияларды колдонушат. Бул кадимки офис программалары, мисалы, Microsoft Word тексттик редактору, Microsoft Excel электрондук жадыбалы жана ар кандай маалымдама жана маалыматтык укуктук системалар. Нотариалдык иш жүргүзүү үчүн нотариустар үчүн атайын программалар иштелип чыккан. Электрондук кол тамга электрондук документтерге кол коюу үчүн колдонулат.

Кыргыз Республикасында нотариатты санариптештирүүдө бир нече ченемдик актылар Өкмөтү

тарабынан кабыл алынган. Анын ичинде кээ бирки ченемдик актыларга токтоло кетсек.

Кыргыз Республикасынын Нотариат жөнүндөгү мыйзамдын 8-1-беренесине ылайык нотариалдык документтердин бирдиктүү электрондук базасын жүргүзүүнүн тартиби Кыргыз Республикасынын Өкмөтү тарабынан аныкталат. Кыргыз Республикасынын нотариалдык документтеринин бирдиктүү электрондук базасы – бул нотариалдык иш жөнүндө маалыматтарды жыйноо, алуу, издөө, өткөрүп берүү, иштеп чыгуу, сактоо, пайдалануу жана (же) берүү процесстерин автоматташтыруу жана маалыматтык өз ара аракеттенүүнүн бардык түрлөрүн камсыз кылуу үчүн багытталган программалык-техникалык каражаттардын комплекси [6].

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-жылдын 29-августундагы №434 токтомунун негизинде Кыргыз Республикасы Юстиция Министрлиги “Нотариалдык документтердин бирдиктүү электрондук базасын жүргүзүү тартибин бекитүү жөнүндөгү” буйругун кабыл алган [7].

Бул учурда тартип оператору Юстиция министрлиги болуп саналган нотариустардын бирдиктүү маалыматтык системасынын реестрлерин жүргүзүүнүн ырааттуулугун белгилейт.

- нотариалдык аракеттердин реестри;
- мурастык иштердин реестри;
- кыймылдуу мүлктү күрөөгө коюу жөнүндө

билдирүүлөрдүн реестри.

2019-жылдын 5-сентябрь Нотариалдык документтердин бирдиктүү электрондук базасын жүргүзүүнүн тартиби бекитилди.

Мындай чечим “Нотариат жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 75-беренесин ишке ашыруу максатында жана “Электрондук башкаруу жөнүндө”, “Электрондук кол тамга жөнүндө”, “Жеке маалыматтар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык кабыл алынды.

2019-жылдын 30-декабрынан тарта Юстиция министрлиги «Электрондук нотариат» автоматташтырылган маалыматтык тутумунун пилоттук долбоорун республиканын мамлекеттик жана жеке нотариалдык кеңселерине тесттик режимде киргизүү жөнүндө» буйругун чыгарды. Кыргыз Республикасынын мамлекеттик жана жеке нотариалдык кеңселеринде автоматташтырылган маалымат системасын (мындан ары - “Электрондук нотариат” АМС) функционалдаштыруу боюнча пилоттук долбоор тесттик режимде киргизилген. 2020-жылдын 1-февралынан 29-февралына чейин Нотариат жана апостилдештирүү башкармалыгы “электрондук нотариат” АМСти иштеп чыккандар менен (“Мирсофт” ЖЧК) биргеликте мамлекеттик жана жеке нотариустар тарабынан табылган бардык кемчиликтерди, каталарды, бузууларды жоюу тартиби каралган.

2021-жылдын 11-апрелиндеги референдумда Кыргыз Республикасынын Конституциясы кабыл алынгандыгына жана өлкөдөгү социалдык-экономикалык кырдаал өзгөргөндүгүнө байланыштуу, Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 66- жана 71-беренелеринин негизинде, 2021-Жылдын 12-октябры №435 Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгы менен 2026-Жылга чейин Кыргыз Республикасынын Өнүктүрүүнүн Улуттук Программасын бекитилген. Бул улуттук программада: Мамлекеттик маалыматтык ресурстарды жана техникалык инфратүзүмдү, электрондук кызмат көрсөтүүлөрдүн мамлекеттик порталын, идентификациялоонун бирдиктүү системасын, электрондук билдирүүлөрдүн мамлекеттик системасын, электрондук төлөмдөрдүн мамлекеттик системасын модернизациялоо, жана электрондук кызмат көрсөтүүлөрдүн бирдиктүү мамлекеттик порталынын толук кандуу иштеши боюнча чаралар бүткөрүлүүгө тийиш [8].

2017-жылдын 19-июлу №127 Кыргыз Республикасынын **Электрондук башкаруу жөнүндө мыйзамынын негизинде** электрондук башкаруу иши - Мамлекеттик органдардын, жергиликтүү өз алдынча башкаруу органдарынын, алардын кызмат адамдарынын, уюмдардын жана жарандардын электрондук формадагы электрондук документтерди жана башка маалыматтарды пайдалануу менен юридикалык маанилүү чечимдерди кабыл алуу жана юридикалык маанилүү аракеттерди көрүү [9]. Мыйзамда электрондук документ менен кагаз документтин электрондук түрү нотариалдык иш кагаздарынын өндүрүшүндө кеңири колдонулат айырмалай билүү зарыл.

Электрондук документ - электрондук формада, башкача айтканда, электрондук эсептөө машиналарынын пайдалануу менен адамдын кабылдоосу үчүн жарактуу түрдө, ошондой эле маалыматтык-телекоммуникациялык тармактар аркылуу берүү же маалымат тутумдарында иштетүү үчүн берилген документтештирилген маалымат; ал эми **кагаз документтин электрондук түрү (электрондук түр)** - кагаз түрүндөгү документтин сканерленген же фотосүрөткө тартылган, кагаз түрүндөгү сканерленген документтин мазмунуна өзгөртүүлөрдү киргизбестен техникалык каражаттардын жардамы менен бир бүтүн электрондук формага айландырылган түрү болуп саналуучу электрондук формадагы маалымат. Электрондук колтамга – бул электрондук документтин атрибуту, ал авторго таандык экендигин тастыктайт жана документке кол коюлгандан кийин киргизилген бардык өзгөртүүлөрдү бекитет. 2017-ж. 19-июлу №128 Электрондук колтамга жөнүндө Кыргыз Республикасынын мыйзамы Мыйзамы аны электрондук документке тиркелген жана анын аныктыгын тастыктоочу санариптик маалыматтын жыйындысы катары аныктайт [10].

2020-жылдын 1-мартынан тартып бардык мамле-

кеттик жана жеке нотариустар: “Электрондук нотариат” АМС аркылуу толук көлөмдө иштөөгө өтүштү. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы №434 токтому менен бекитилген, Нотариалдык документтердин бирдиктүү электрондук базасын жүргүзүү тартибин жетекчиликке алынган. Бул токтомдун негизинде Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинин аймактык бөлүнүштөрүнүн башчылары мамлекеттик нотариалдык кеңселерде үзгүлтүксүз интернет байланыш мснен камсыз кылынган, мамлекеттик жана жеке нотариустар арасында “Электрондук нотариат” АМСти колдонуу боюнча окуп-үйрөтүү иштерин жүргүзүлгөн; мамлекеттик нотариалдык кеңселерде төлөм терминалдарын орнотуу иштерин жүргүзүлгөн. “Электрондук нотариат” АМСтин иштешине туруктуу негизде мониторинг жүргүзүү шилтемесин иштеп чыгарылган [11].

Кыргыз Республикасынын нотариат системасына маалыматтык технологияларды киргизүү электрондук нотариалдык иш-аракеттерди жүргүзүү аркылуу коомдогу укуктук мамилелердин туруктуулугун камсыз кылуу үчүн зарыл.

Белгилей кетсек, «Электрондук нотариус» маалыматтык тутумун ишке киргизүү нотариустарга бир нече секунданын ичинде кардар тууралуу маалыматтарды алууга, «Тундук» Ведомстволор аралык электрондук өз ара аракеттенүү тутуму (МЭВ) аркылуу айрым документтердин аныктыгын аныктоого мүмкүндүк берет. Нотариат институтун өнүктүрүү жана нотариустун укуктук статусу Кыргыз Республикасында мыйзам чыгаруу жана мыйзам чыгаруу ишин тереңдетүүнү талап кылат, аны менен нотариустардын электрондук документ жүгүртүү чөйрөсү, анда анын актылары далилдөөчү күчү бар аткаруу актыларына барабар болмок [12].

Нотариалдык документтерди күбөлөндүрүүдө алдамчылыктын жаңы ыкмасын – нотариалдык документтердеги QR коддорду жасалмалоо коркунучу да болушу мүмкүн. 2022-жылдын аягынан тартып кагаз түрүндөгү нотариалдык документтердин көбү атайын маркировка – QR код менен белгиленип, документтин негизги реквизиттери: арыз ээлери же алардын өкүлдөрү жөнүндө маалыматтар, нотариалдык иш-аракеттин жасалган күнү, түрү нотариалдык иш-аракеттин жана каттоо номери, нотариустун аты-жөнү, нотариалдык округдун нотариусу. Бул QR-коддун жардамы менен смартфонду колдонгон ар бир адам өзүнө чыныгы документ көрсөткөнбү, же бланктагы нотариустун мөөрү менен кол тамгасы жасалма болгонун текшерет. Мындай коддорду алдамчылар ишеним каттарга жана башка нотариалдык документтерге кагаздар менен кошо жасалмалашат. Мындай жасалма коду сканерленгенден кийин, колдонуучу Юстиция

министрлигинин Электрондук нотариат маалымат системасынын чыныгы порталын туураган сайттан табат.

Макаланын корутундусунда менин жеке оюм боюнча, азыркы учурда Кыргыз Республикасында нотариустардын Автоматташтырылган маалымат системасы(АМС) бир катар артыкчылыктары жана ишке ашырылбаган өнүгүү перспективалары бар болсо да, башка бир катар чет мамлекеттерден бир аз артта калды: нотариалдык аракеттердин сапатын жогорулатуу; жарандар үчүн маалыматтын жеткиликтүүлүгүн камсыз кылуу; жалпысынан электрондук нотариустарды өнүктүрүү. Нотариустардын Автоматташтырылган маалымат системасын (АМС) өнүктүрүү, албетте, коомдук ишмердүүлүктүн бардык чөйрөлөрүн санариптештирүү жана жарандык жүгүртүүнү өнүктүрүү шартында зарыл.

Адабияттар:

1. Винер Н. Кибернетика, или управление и связь в животном и машине. – 2-е издание. – М.: Наука; Главная редакция изданий для зарубежных стран, 1983. – С. 5-28.
2. Корман В.К. Информационные технологии в деятельности нотариата в Российской Федерации // Образование и наука в России и за рубежом. - №213. -- 2018. - С.133.
3. Круглый стол Комитета Совета Федерации Федерального Собрания Российской Федерации по правовым и судебным вопросам на тему "Современное состояние нотариата в Российской Федерации и проблемы его реформирования" (Редакционный материал) // Бюллетень нотариальной практики. 2010. - N 2.
4. Нотариальное право: Учебник / Под ред. проф. В.В. Яркова. 2-е изд. Испр. и доп. - М.: Статут, 2017. -576 с.
5. Оморова, Г. С. Правовое положение нотариусов в Кыргызской Республике / Г. С. Оморова, Н. А. Пазылов // Евразийское Научное Объединение. - 2021. - №1-5(71). - С. 369-371. – EDN ZHXXOX. <https://elibrary.ru/item.asp?id=44789625>
6. Кыргыз Республикасынын Нотариат мыйзамынын 1998-ж 30-май №70 [Электродук ресурс]: www.toktom.kg
7. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-жылдын 29-августундагы №434 токтом [Электродук ресурс]: www.toktom.kg
8. 2021-Жылдын 12-октябры № 435 Кыргыз Республикасынын Президентинин Жарлыгы менен 2026-Жылга чейин Кыргыз Республикасын Өнүктүрүүнүн Улуттук Программасы [Электродук ресурс]:<https://www.president.kg/>
9. 2017-жылдын 19-июлу № 127 Кыргыз Республикасынын Электрондук башкаруу жөнүндө мыйзам [Электродук ресурс]: www.toktom.kg
10. 2017-жылдын 19-июлу № 128 Электрондук колтамга жөнүндө Кыргыз Республикасынын мыйзамы [Электродук ресурс]: www.toktom.kg
11. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2019-жылдын 29-августундагы №434 токтому [Электродук ресурс]: www.toktom.kg
12. Оморова, Г. С. Проблемы правового статуса нотариуса в Кыргызской Республике на современном этапе / Г. С. Оморова // Евразийское Научное Объединение. – 2021. – № 2-3(72). – С. 199-201. – EDN COXRED. <https://elibrary.ru/item.asp?id=44886148>